

۵۰ سال مبارزه جهانی با قاچاق اشیای تاریخی

۱۴ نوامبر سالروز تصویب معاهده یونسکو در مورد تلاش برای محافظت از میراث فرهنگی بشر است که بر تشدید مقابله با قاچاق اشیای تاریخی و هنری تاکید می‌کند.

به گزارش سایت خبری پرسون، معاهده مقابله با قاچاق اشیای تاریخی و هنری یونسکو که در ۱۴ نوامبر سال ۱۹۷۰ به تصویب رسید، در اصل یک ابزار قانونی قدرتمند برای مبارزه بر علیه غارت و قاچاق غیرقانونی چنین اشیایی به شمار می‌رود. این معاهده با ترسیم و تدوین اصول مسئولیت‌پذیری مشترک و برابری فرهنگی، راه را برای برآورده شدن حق مردم در لذت بردن از میراث فرهنگی باز می‌کند. مفهوم تنوع فرهنگی که به وسیله «معاهده محافظت و ارتقای تنوع فرهنگی»، مصوبه سال ۲۰۰۵ ارائه شد، پشتوانه مستحکمی برای معاهده سال ۱۹۷۰ به شمار می‌رود. تا به امروز مقادیر زیادی از اشیای هنری و تاریخی که به طریقی به سرقت رفته یا قاچاق شده بودند، با استناد به همین معاهده و ابزار قانونی به کشور خود بازگردانده شدند. برای مثال، همین معاهده بود که کمک کرد الواح هخامنشی تخت جمشید در سال گذشته از موسسه شرق‌شناسی دانشگاه شیکاگو به کشورمان بازگردانده شوند.

در بهار سال ۲۰۲۰، بحران سلامت ناشی از پاندمی کوید-۱۹ کل دنیا را زمین‌گیر کرد، اما در این میان قاچاق اموال فرهنگی متوقف نشده است. برعکس، قاچاقچیان اموال فرهنگی از این وضعیت که امنیت مکان‌های تاریخی و باستان‌شناسی پایین‌تر آمده است سوءاستفاده برده و دست به حفاری‌های غیرمجاز و دزدی می‌زنند. اعداد و ارقام این گفته را ثابت می‌کنند و می‌توان گفت در ایران هم میزان دستگیری‌های حفاران غیرمجاز نسبت به سال‌های گذشته افزایش چشمگیری داشته که خود نشان از افزایش قاچاق و جرم‌های صورت گرفته در این زمینه است. به علاوه، امروزه ما در یک دوران نورسناسی در زمینه اشیای هنری و باستانی به سر می‌بریم، چراکه جاذبه موزاییک‌ها، گلدان‌های خاکسپاری، مجسمه‌های بزرگ و کوچک، یا دست‌نوشته‌های باستانی امروزه بیش از هر زمان دیگری است و فشار این تقاضا باعث شده بازار سیاه آثار هنری و عتیقه که حالا عمدتاً به صورت آنلاین فعالیت می‌کند، رونق بگیرد.

سازمان‌های جنایی و تروریستی نیز برای بهره بردن از این بازار دست از پا نمی‌شناسند و از این تجارت غیرقانونی برای تامین مالی فعالیت‌های خود یا پولشویی درآمد‌هایشان بهره می‌گیرند. برای مثال، از سال ۲۰۱۴، داعش به صورت سازمان‌یافته به غارت اماکن باستانی و موزه‌های بخش‌هایی از سوریه و عراق و مناطق تحت کنترلش پرداخته بود. جریان غیرقانونی کالاهای فرهنگی حالا بعد از قاچاق مواد مخدر و اسلحه، سومین مسیر قاچاق بزرگ دنیا تلقی می‌شود. این امر که از اصل یک مسئله فرهنگی به شمار می‌رود، با توجه به اینکه بیشتر در مناطق دچار درگیری رواج پیدا کرده، به تهدیدی برای آرامش و امنیت بین‌المللی تبدیل شده است.

معاهده یونسکو ۱۹۷۰ در باب ابزارهای ممنوعیت و جلوگیری از واردات، صادرات و انتقال غیرقانونی مالکیت اموال فرهنگی، که امسال ۵۰ ساله شده است، حالا بیش از پیش در این نبرد نابرابر بر علیه قاچاقچیان سازمان‌یافته اهمیت پیدا می‌کند. در طول نیم قرن از تصویب این معاهده، دستاوردهای زیادی در راستای تدوین قوانین پیشگیرانه، آموزش دادن افراد متخصص، تقویت همکاری‌های بین‌المللی، و تشویق به استرداد اشیای دزدی یا قاچاق شده به دست آمده است. افزایش آگاهی نسبت به صدمات فرهنگی، اخلاقی و مادی ناشی از این قاچاق‌ها، که امروز از سوی سازمان ملل متحد به عنوان یک جنایت جنگی تلقی می‌شود، اثباتی برای این امر است. تصمیمی که از سوی دولت‌های عضو یونسکو برای جشن گرفتن روز بین‌المللی مبارزه علیه قاچاق اموال فرهنگی در ۱۴ نوامبر هر سال گرفته شده است هم مهر تاییدی بر اهمیت این موضوع می‌زند.

هرچند، دشواری‌های ممانعت از قاچاق آنلاین، جریمه‌های غیربازدارنده و آسیب‌پذیری حوزه‌های متاثر از این جرائم، ارائه سطح جدیدی از تحرک بین‌المللی بر علیه قاچاق اموال تاریخی و فرهنگی را ضروری کرده است.